

การวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*

THE SCOPE ANALYSIS OF FINANCIAL LITERACY FOR HIGH SCHOOL STUDENTS

ขวัญจิตรรา อภิสุขสกุล

Kwantitsara Apisuksakul

มนตา ตูลย์เมธากา

Manaathar Tulmethakan

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล

Ittipaat Suwathanpornkul

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: kwantitsara@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยการวิจัยเชิงบรรยาย เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และการเงิน ด้านเศรษฐศาสตร์การศึกษา และผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอนด้านการวางแผนการเงินส่วนบุคคล จำนวน 5 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผล จำนวน 5 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ตามแนวคิดของไมล์และฮูเบอร์แมน (Miles & Huberman) ผลการศึกษา พบว่า ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและกับบริบทของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ดังนี้ 1) การวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1.1) การบริหารจัดการเงิน 1.2) การบริโภคที่จำเป็นและเหมาะสม 1.3) การออมและการลงทุน 2) การยืมและเครดิต ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ 2.1) หนี้ดีหนี้เสียรู้ก่อนกู้ยืม 2.2) เครดิตกับผลกระทบเมื่อไม่ชำระหนี้ 2.3) ใช้บัตรเครดิตเท่ากับก่อหนี้ 3) การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ 3.1) ธุรกรรมทางการเงิน และ 3.2) บรรลุเป้าหมายทางการเงินด้วยผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 4) ความเสี่ยงและการป้องกัน ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ 4.1) บริหารความเสี่ยงด้วยประกัน 4.2) ภัยทางการเงิน และ

* Received 11 October 2021; Revised 3 January 2022; Accepted 6 February 2022

5) เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ 5.1) ภาษีคือหน้าที่ 5.2) เศรษฐกิจส่งผลต่อการเงินส่วนบุคคล จากผลการศึกษาค้นคว้า ก่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดและเนื้อหาของขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน และสามารถนำขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและส่งเสริมให้ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความรอบรู้ทางการเงินที่สูงขึ้นได้

คำสำคัญ: ความรอบรู้ทางการเงิน, การวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหา, นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

The objectives of this research article were to analyze the scope of financial literacy for high school students by using descriptive research with collecting qualitative data from five experts in the fields of economics and finance, economic education, and personal financial planning. The interview was performed by using the interview form with examined by five measurement experts and the collected data was analyzed by using Miles and Huberman content analysis method. The results of this study showed that the scope of financial literacy for high school students consists of 5 main topics and 12 sub-main topics as follows: 1) financial planning: 1.1) financial management, 1.2) proper and essential consumption, 1.3) saving and investment; 2) borrowing and credit: 2.1) knowing the debts, 2.2) credit and impact of overdue payment, 2.3) credit card usage; 3) transactions and financial products: 3.1) financial transactions, 3.2) achievement of financial goal by financial products; 4) risk and prevention: 4.1) risk management by insurance, 4.2) financial disaster and 5) tax is a duty: 5.1) Economics for Everyday Life, 5.2) economics and personal finance. Based on the results of the study, the scope of the financial literacy can be used to develop and promote high school students to have a higher level of financial literacy.

Keywords: Financial Literacy, Scope Analysis, High School Students

บทนำ

ท่ามกลางความผันผวนของเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเปราะบางด้านการเงินของภาคครัวเรือนและการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนผ่านของมิติต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับ

หลายภาคส่วน รวมถึงภาคการเงินที่ได้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนา นวัตกรรมทางการเงิน (Financial Innovation) ที่ปรับโฉมหน้าการทำธุรกรรมทางการเงิน ไปจากเดิม ที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การรับฝากถอนเงิน และการกู้ยืมเงินเท่านั้น แต่ยังรวมถึง การลงทุน และการชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์ภายใต้การผลักดันของภาครัฐผ่านโครงการ National e-Payment เพื่อให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ซึ่งช่วยให้ลดต้นทุนจากการบริหารจัดการเงินสดของประเทศ ถึงแม้ว่านวัตกรรมทางการเงิน จะช่วยตอบสนองให้การใช้งานนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็ว และลดต้นทุน ธุรกรรมที่ถูกกลบ แต่ในขณะเดียวกันการใช้นวัตกรรมทางการเงินก็มีข้อจำกัดที่ต้องนำข้อมูล ส่วนบุคคลมาผนวกเข้ากับเทคโนโลยี จึงเป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดภัยทางการเงิน ดังนั้นจึงมี ความจำเป็นที่จะต้องเตรียมบุคคลให้มีความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน ตระหนักถึงความเสี่ยง ทางการเงินที่มีรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น เพื่อให้สามารถใช้งานนวัตกรรมทางการเงินได้ อย่างปลอดภัย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559); (คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้าน เศรษฐกิจ, 2559) ด้วยกระแสตื่นตัวเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินจากทั่วทุกมุมโลก รวมถึง ประเทศไทยที่ภาครัฐได้กำหนดคำที่กล่าวถึงความรู้ที่ช่วยให้ปัจเจกสามารถบริหารจัดการเงิน ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือคำว่า “Financial Literacy” ที่มีคำในภาษาไทยที่ใช้ เรียกแทนคำดังกล่าวอย่างหลากหลายทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สถาบันทางการเงิน ตลอดจนนักวิชาการทั้งหลาย อาทิ ความรู้ทางการเงิน ความรอบรู้ทางการเงิน ความฉลาดทาง การเงิน ทักษะทางการเงิน เพื่อให้คำในภาษาไทยที่เรียกแทนคำว่า “Financial Literacy” ครอบคลุมนิยามความหมาย และสอดคล้องกับโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากการสั่งสมความรู้และประสบการณ์ผ่านกระบวนการเรียนรู้และ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในชีวิตจริง โดยอาศัยแรงจูงใจ เพื่อให้บุคคลบรรลุเป้าหมายและพัฒนาความรู้และศักยภาพของ ตนเองได้ ดังนั้นคำว่า “ความรอบรู้ทางการเงิน” จึงเป็นคำที่เหมาะสมมากที่สุดที่จะนำมาใช้ เรียกแทนคำว่า “Financial Literacy” (UNESCO, 2005); (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556)

ความรอบรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ (Knowledge) เจตคติ (Attitude) และทักษะ (Skill) เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือ สถานการณ์ทางการเงิน ดังนั้นความรอบรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) จึงเป็นเครื่องมือ สำคัญที่ช่วยให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจทางการเงินส่วนบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางการเงินและ บริการทางการเงินต่าง ๆ มีทัศนคติเชิงบวกในการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคลได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยประยุกต์ใช้และฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นทักษะในการบริหาร จัดการเงิน อันนำไปสู่ความมีวินัยทางการเงินและความอยู่ดีมีสุข ตลอดจนสามารถดูแล ระวังหรือป้องกันตนเองให้ปลอดภัยทางการเงินรูปแบบต่าง ๆ (OECD, 2017); (รัฐบาล ไทย, 2564) ในส่วนของภาคการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องการเงิน

ในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ โดยสาระสำคัญของเนื้อหา มิได้มุ่งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ทางการเงิน รวมถึงความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการทางภัยทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทวีความซับซ้อนมากขึ้น ตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการเงินในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถนำ ความรู้เรื่องการเงินที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (Real World) ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ส่งผลให้ภาครัฐเห็นความสำคัญและ ได้กำหนดให้ความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) เป็นวาระแห่งชาติ โดยให้มีการ ขยายผลการเรียนการสอนความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ลงไปในระดับที่อายุน้อยลง โดยกำหนดให้บรรจุเรื่องความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) เป็นหลักสูตร วิชาบังคับในระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาให้บุคคลมีทักษะทางการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยวัยเรียนให้มีความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ วัยทำงาน สามารถบริหารจัดการเงินของตนเองและครอบครัว รู้จักการออมและการวางแผน ทางการเงิน (รัฐบาลไทย, 2564) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาขอบเขตเนื้อหา ความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อนำเนื้อหาและ รายละเอียดของความรู้ทางการเงินที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลายมีระดับความรู้ทางการเงินที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน ในการกำหนดขอบเขตเนื้อหา ความรู้ทางการเงินที่สอดคล้องกับช่วงวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตลอดจน สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. เป็นผู้ปฏิบัติงานหรือผู้สอนด้านเศรษฐศาสตร์หรือการเงิน หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานด้านเศรษฐศาสตร์หรือการเงิน อย่างน้อย 5 ปี หรือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้ทางการเงินในเยาวชน
2. เป็นผู้ปฏิบัติงานหรือผู้สอนการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

3. สำเร็จการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์หรือการเงิน

4. มีความยินดีให้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

ประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน ที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย โดยการวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดชั่วคราว (Tentative Conceptual Framework) ซึ่งได้จากการสรุปและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 6 หัวข้อ ได้แก่ 1) การวางแผนและบริหารจัดการเงินส่วนบุคคล 2) การออมและการลงทุน 3) การยืมและเครดิต 4) การประกันภัยและผลิตภัณฑ์ประกันภัย 5) สิทธิและหน้าที่และภัยทางการเงิน และ 6) สถานการณ์และบทบาททางการเงิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตรวจสอบคุณภาพโดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมปริญญาโทพิจารณาถึงความเหมาะสมในเบื้องต้น จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผล จำนวน 5 คน พิจารณาถึงความเหมาะสมของคำถาม และภาษาที่ใช้ รายละเอียดและขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดโครงสร้างหรือประเด็นที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมีข้อคำถามครอบคลุมและตอบวัตถุประสงค์การศึกษาได้

2. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินทั้ง 6 หัวข้อ และองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านเจตคติ (Attitude) และด้านทักษะ (Skill) ของความรู้ทางการเงิน

3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลจำนวน 5 คน พิจารณาถึงความเหมาะสมของเนื้อหา รวมถึงภาษาที่ใช้ จากนั้นนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงและแก้ไขรายละเอียดของข้อคำถามให้ชัดเจนและสื่อความหมายได้ดียิ่งขึ้นโดยระบุประเด็นหลักของความรู้ทางการเงินทั้ง 6 หัวข้อ เข้าไปในคำถาม รวมถึงการใช้คำหรือข้อความที่ช่วยให้ได้ประเด็น ขอบเขต และรายละเอียดที่สะท้อนถึงคุณลักษณะและพฤติกรรมของความรู้ทางการเงิน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพถึงขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน จำนวน 5 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยประสานผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน โดยแนะนำตัวชี้แจงรายละเอียด และวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ พร้อมนัดหมายวันที่จะมาสัมภาษณ์ โดยมีกำหนดการในการเก็บข้อมูลในช่วง 15 มิถุนายน 2563 - 31 กรกฎาคม 2563

2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน จำนวน 5 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของไมล์และฮูเบอร์แมน (Miles, M. B. & Huberman, A. M., 1994) มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในครั้งนี้ โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

1. การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organization) ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาทำการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระเบียบและเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์และการนำข้อมูลไปใช้

2. การแสดงข้อมูล (Data Display) ผู้วิจัยอ่านทบทวนข้อมูลที่ได้จัดระเบียบไว้ข้างต้นและเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกันกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาหรือการบรรยาย

3. การหาข้อสรุปและตีความ (Conclusion and Interpretation) ผู้วิจัยหาข้อสรุปและตีความข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปจากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงินทั้ง 5 คน จากนั้นสร้างเป็นข้อสรุปเชิงนามธรรม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) การวางแผนทางการเงิน 2) การยืมและเครดิต 3) การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 4) ความเสี่ยงและการป้องกัน และ 5) เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยมีรายละเอียดในแต่ละหัวข้อดังนี้

1. การวางแผนทางการเงิน

การวางแผนทางการเงิน ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ 1.1) การบริหารจัดการเงิน 1.2) การบริโภคที่จำเป็นและเหมาะสม 1.3) การออมและการลงทุน

1.1 การบริหารจัดการเงิน

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการหารายได้จากการทำงานที่สุจริตและการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเรียกว่า รายรับ-รายจ่าย สามารถบริหารจัดการเงินหรืองบประมาณของตนเองได้ด้วยการทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนตระหนักรู้และติดตามการใช้จ่ายของตนเอง สามารถวางแผนทางการเงินเพื่อบรรลุเป้าหมายบางประการที่นักเรียนตั้งไว้ ทั้งเป้าหมายระยะสั้นและเป้าหมายระยะยาว รวมถึงการบรรลุเป้าหมายทางการเงินในอนาคต โดยคำนึงถึงช่วงอายุ รายได้ และระยะเวลา ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อเป้าหมายทางการเงิน ดังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า

“...เด็ก ม.ปลาย ควรจะรู้ก็จะเป็นในมุมของการหาเงิน ใช้ 4 รู้ คือ รู้หา รู้เก็บ รู้ใช้ รู้ขยายดอกผล เขาต้องรู้เรื่องรายได้ รายจ่าย ต้องเข้าใจว่าการจดยารับรายจ่ายเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ออกก่อนใช้ จดยารับรายจ่าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1, 2563)

1.2 การบริโภคที่จำเป็นและเหมาะสม

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายควรมีความตระหนักและสามารถจำแนกได้ว่าการใช้นั้น เป็นการใช้จ่ายเพื่อความต้องการ (Wants) หรือเป็นการใช้จ่ายที่เป็นความจำเป็น (Needs) ไม่ประมาทในการใช้จ่ายกับสิ่งที่ไม่จำเป็น ก่อนที่จะใช้จ่ายสิ่งใด ๆ ควรพิจารณาและไตร่ตรองก่อนตัดสินใจซื้อ เพื่อให้การใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เป็นไปเพื่อประโยชน์และเหมาะสมกับวัยของนักเรียนให้มากที่สุด ดังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า

“...เรื่องของการบริโภค คือ รู้ว่าการบริโภคที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับวัยของตนเองควรจะเป็นอย่างไร...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3, 2563)

1.3 การออมและการลงทุน

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต้องรู้จักการเก็บออมเมื่อมีเงินเหลือจากการใช้จ่าย เพื่อนำเงินไว้ใช้ในยามจำเป็นหรือเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด (Precautionary Saving) ขึ้น สามารถบริหารจัดการและจัดสรรเงินออมให้งอกเงยผ่านการลงทุนรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการฝากเงิน การลงทุนกับสถาบันทางการเงิน เช่น กองทุนรวม หุ้น เป็นต้น เพื่อเพิ่มโอกาสในการรับผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ย และดอกเบี้ยทบต้น ที่สามารถคำนวณได้จาก เงินต้น คูณด้วยอัตราดอกเบี้ยและระยะเวลา (ปี) ตระหนักถึงผลตอบแทนกับความเสี่ยง (High Risk

High Return) รวมถึงอัตราเงินเฟ้อ (Inflation) ที่ส่งผลต่อมูลค่าของเงินในอนาคต นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการลงทุนที่นักเรียนอยู่ในฐานะของผู้ลงทุนเอง หรือลงทุนด้วยการเพิ่มพูนความรู้ รวมถึงความแตกต่างระหว่างเงินที่แท้จริง (Real Money) กับเงินดิจิทัล (Digital Money) ดังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า

“...ประเด็นที่ควรเน้นให้เขาเข้าใจว่าการลงทุนจะแตกต่างจากการพนัน การลงทุนใช้หลักการเปรียบเทียบว่า ดอกเบี้ยได้เท่าไร ทรสารหนี้ได้เท่าไร หุ้นได้เท่าไร ทำธุรกิจเองได้เท่าไร เพราะอะไรจึงได้ไม่เท่ากัน ซึ่งเราก็จะสอนเรื่องผลตอบแทนและความความเสี่ยง เด็กส่วนใหญ่เองก็มีปัญชือออมทรัพย์ แต่เด็กส่วนใหญ่จะรู้จักปัญชือทรัมนนี้มากกว่าปัญชือออมทรัพย์ ดังนั้นเด็กต้องรู้ถึงความแตกต่างระหว่าง Real Money กับ Digital Money...”
(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5, 2563)

2. การยืมและเครดิต

การยืมและเครดิต ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย ๆ คือ 2.1 หนี้ดีหนี้เสียรู้ก่อนกู้ยืม 2.2 เครดิตกับผลกระทบเมื่อไม่ชำระหนี้ 2.3 ใช้บัตรเครดิตเท่ากับก่อหนี้

2.1 หนี้ดีหนี้เสียรู้ก่อนกู้ยืม

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายควรมีความรู้ ความเข้าใจว่าการกู้ยืมจะกระทำระหว่างผู้กู้และผู้ให้กู้ ผู้ให้กู้จะพิจารณาปล่อยเงินกู้โดยพิจารณาจากความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งวงเงินกู้จะต้องเหมาะสมกับรายได้และสินทรัพย์ผู้กู้ ส่วนผู้กู้จะต้องตระหนักว่าการกู้ยืมนั้น เป็นการนำเงินในอนาคตมาใช้จ่าย ณ ช่วงเวลาปัจจุบัน โดยผู้กู้จะต้องชำระเงินต้นพร้อมทั้งแบกรับดอกเบี้ย ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปี เพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาเปรียบเทียบเพื่อเลือกแหล่งเงินกู้ที่อัตราดอกเบี้ย ที่ตนเองยอมรับได้ อย่างไรก็ตามนักเรียนควรตระหนักก่อนกู้ยืมว่าเงินที่กู้ยืมหรือหนีนั้นเป็นหนี้ดี ก่อให้เกิดประโยชน์และความจำเป็นกับตนเอง ต้นหรือหนี้เสียที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับตนเอง

“...ต้องสอนให้เขารู้หนี้ดี หนี้เสีย เป็นหนี้ได้แต่ต้องใช้หนี้ ดอกเบี้ยต้องคิดเป็น ไม่ควรเหนียวหนี้ ซึ่งก็จะเป็นพื้นฐานโดยทั่วไป แล้วหนี้ที่ไม่ได้เช่นอะไรบ้าง หนี้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หนี้อุปโภคบริโภค เขาต้องแยกได้ว่าสิ่งไหนเรียกหนี้ดี สิ่งไหนเรียกหนี้ไม่ดีเราจะต้องรู้ก่อนว่าจำเป็นใช้ไหมที่เราจะเป็นหนี้ ถ้าเป็นหนี้ดีก็เบ็นได้ แต่ถ้าเป็นหนี้ไม่ดีก็ไม่ควรส่งเสริมให้เป็น...”
(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4, 2563)

2.2 เครดิตกับผลกระทบเมื่อไม่ชำระหนี้

เมื่อผู้กู้ได้รับการอนุมัติวงเงินกู้แล้วจะต้องมีหน้าที่ในการชำระหนี้ให้ตรงเวลา เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือเรื่องการเงินหรือเครดิตของตนเอง และตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นเมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้ตรงเวลา เพื่อไม่ให้ตนเองตกอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ บุคคลจะต้องคำนึงถึงความพอประมาณในการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายรับของตนเอง โดยยอดชำระหนี้ไม่ควรเกินร้อยละ 40-50 ของรายได้

“...เครดิตจะเป็นเรื่องหนึ่งที่สำคัญที่ต้องเรียนรู้ คนที่มีเครดิต คือคนที่ได้รับความน่าเชื่อถือเรื่องการเงิน คนที่มีเครดิตดีจะสามารถกู้ยืมได้ง่าย ควรต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่กู้ยืมล้นพ้นตัว สามารถผ่อนได้ ตามหลักแล้วจะกู้ยืมเงินไม่เกิน 50 เปอร์เซ็นต์ของเงินเดือน แต่กู้เกิน 70 เปอร์เซ็นต์ 80 เปอร์เซ็นต์ จึงไม่มีความสามารถในการจ่ายชำระคืนได้ เป็นการบริหารการเงินที่ไม่ดี ใช้เงินเกินตัว ทำให้เสียเครดิตไปด้วย...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1, 2563)

2.3 ใช้บัตรเครดิตเท่ากับก่อหนี้

นอกจากนี้ยังมีลักษณะเงินกู้ประเภทบัตรเครดิต ที่ผู้ถือบัตรสามารถใช้จ่ายเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการนำเงินสดออกมาใช้จ่ายก่อนแล้วจึงชำระภายหลังตามระยะเวลา จำนวนเงิน และดอกเบี้ยที่เรียกเก็บ ซึ่งนักเรียนควรจะต้องทราบเงื่อนไขและความแตกต่างของบัตรแต่ละประเภท (บัตรเอทีเอ็ม บัตรกดเงินสด บัตรเครดิต)

“...เรื่องบัตรเครดิต บัตรกดเงินสด บัตรเอทีเอ็ม ให้อ่านที่มาที่ไปว่าอาจจะกดเงินออกมาได้เหมือนกัน แต่แตกต่างกันด้านไหน...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5, 2563)

3. การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

สถาบันทางการเงินหรือธนาคารเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญและมีบทบาทในการให้บริการทางการเงินต่าง ๆ การออกผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หลากหลาย รวมถึงการให้ข้อมูลทางการเงินเพื่อประกอบการตัดสินใจ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายควรมีความรู้ความเข้าใจถึงการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงินใน 2 ประเด็นย่อย ดังนี้ 3.1) ธุรกรรมทางการเงิน และ 3.2) บรรลุเป้าหมายทางการเงินด้วยผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

3.1 ธุรกรรมทางการเงิน

หน่วยงานที่ช่วยในการบริหารจัดการให้บุคคลสามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้อย่างสะดวก โดยมีบทบาทและหน้าที่ในการให้บริการทางการเงินในฐานะสถาบันทาง

การเงิน มีทั้งสถาบันการเงินที่ไม่ประกอบกิจการธนาคาร และสถาบันทางการเงินที่ประกอบกิจการธนาคาร โดยธนาคารในประเทศไทยสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) ธนาคารรัฐบาล 2) ธนาคารเอกชน และ 3) ธนาคารที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ การบริการของธนาคาร มีทั้งการรับฝากเงิน การให้กู้ยืม และเป็นตัวกลางที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับบริการ ในการทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบของตราสารทางการเงินประเภทต่าง ๆ ดังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า

“...สถาบันการเงิน แบ่งเป็น ธนาคารและไม่ใช่ธนาคาร เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ โรงรับจำนำ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เครดิตยูเนียน สถาบันการเงินจะผลิตออกมาให้กับ เช่น รับฝากเงิน ตราสารทางการเงิน ซึ่งมีตราสารหลายแบบ เมื่อไปซื้อเช็ค หรือตราพอร์ท หรือ ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน ก็เป็นตราสารทางการเงิน เด็ก ๆ ก็ควรรู้ ซึ่งผลิตออกมา เพื่อทำธุรกรรมทางการเงิน นักเรียนก็สามารถรู้ได้ว่า ไม่ได้ยากอะไร และต้องสอนให้เด็กรู้ว่าธนาคารมีทั้งของรัฐบาลและเอกชน นักเรียนก็สามารถรู้ได้ จัดประเภทได้...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2, 2563)

3.2 บรรลุเป้าหมายทางการเงินด้วยผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

แนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้โดยใช้เวลาสั้นลง คือ การสร้างผลตอบแทนด้วยผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ซึ่งมีรูปแบบและการดำเนินการที่แตกต่างกัน ผลิตภัณฑ์ทางการเงินจะช่วยสร้างผลตอบแทนที่อยู่ในรูปของดอกเบี้ยหรือเงินปันผล รวมถึงระดับความเสี่ยงที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผู้ปกครองอาจจะต้องมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของอายุ ดังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า

“...ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน สถาบันทางการเงินจะผลิตออกมา ซึ่งแต่ละผลิตภัณฑ์ ความเสี่ยงแตกต่างออกไป ซึ่งต้องสอนให้เด็กรู้ว่า นอกจากจะเก็บออมแล้วก็ต้องนำมาลงทุนทางการเงินด้วย ที่ได้รับคือ เงินปันผล ซึ่งจะแปรผันไปตามผลประกอบการหรือกำไร ตัวอย่างเหล่านี้ก็เรียกเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงินหรือตราสารทางการเงิน ซึ่งผลิตออกมาเพื่อทำธุรกรรมทางการเงิน...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2, 2563)

4. ความเสี่ยงและการป้องกัน

ความเสี่ยงและการป้องกัน ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ 4.1) บริหารความเสี่ยง ด้วยประกัน 4.2) ภัยทางการเงิน

4.1 บริหารความเสี่ยงด้วยประกัน

ปัจจุบันการประกันภัยเป็นวิธีหนึ่งที่บุคคลใช้ในการบริหารความเสี่ยงเมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน การทำประกันภัยจะมีรูปแบบ เงื่อนไข ข้อตกลงที่ครอบคลุมสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองแตกต่าง เมื่อผู้ทำประกันชำระเบี้ยครบตามสัญญา ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดทั้งอุบัติเหตุ การเจ็บป่วย เป็นต้น ผู้ทำประกันจะต้องทราบถึงสิทธิประโยชน์และความคุ้มครอง ตลอดจนการปฏิบัติตนในการขอรับสิทธิ์และผลประโยชน์ตามที่ระบุ

“...การประกันภัยเป็นเรื่องที่เด็กควรจะทราบ เพราะเป็นเรื่องของความเสี่ยง ในกรณีที่เรามีความเสี่ยงการประกันทั้งอุบัติเหตุ สุขภาพ ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีกหน่อย แต่เป็นการใช้จ่ายเพื่อบริหารความเสี่ยง...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1, 2563)

4.2 ภัยทางการเงิน

ความเสี่ยงที่บุคคลต้องเผชิญมากขึ้นในปัจจุบัน คือ ภัยทางการเงินที่มีทั้งรูปแบบของเงินสดและรูปแบบออนไลน์ สามารถดูแลและป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อมิจฉาชีพ อย่างไรก็ตาม เมื่อนักเรียนตกเป็นผู้ประสบภัยทางการเงินแล้ว ต้องทราบถึงสิทธิพื้นฐานที่ตนเองพึงได้รับ แสวงหาข้อมูลตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

“...เขาต้องเท่าทันเรื่องการเงินทั้งหลาย เทคโนโลยีเรื่องการเงินทั้งหลาย ก็เป็นการรู้เพื่อป้องกันตนเอง อาจจะมีการหลอกให้โอนเงิน ดัดเกม ดัดพนันบอลออนไลน์ แคร่ลูกโซ่แบบออนไลน์ ก็เป็นภัยสังคม ภัยทางการเงิน เพราะฉะนั้นเด็กต้องรู้เรื่องนี้...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4, 2563)

5. เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ 5.1) ภาษีคือหน้าที่ 5.2) เศรษฐกิจส่งผลต่อการเงินส่วนบุคคล

5.1 ภาษีคือหน้าที่

นักเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของเงิน ที่เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการต่าง ๆ และยังก่อให้เกิดการสร้างงานและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงช่วยพัฒนาประเทศ ซึ่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ คือ รายได้จากภาษี ที่มีทั้งภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม ดังนั้นเมื่อนักเรียนมีรายได้จากการทำงานจะต้อง

ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองในการเสียภาษี ตลอดจนการมีภาวะความรับผิดชอบ (Accountability) ในการใช้สาธารณูปโภคส่วนรวม ต่อด้านการคอร์รัปชัน

“...เราเข้าใจว่าเงินแผ่นดินตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ เราคิดแบบไม่ระมัดระวังกับการใช้งบประมาณแผ่นดิน ทำให้เกิดการคอร์รัปชันเงินแผ่นดิน ก็คือภาษีของประชาชน ทำให้เกิดอัตราภาษีที่สูงขึ้น...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1, 2563)

5.2 เศรษฐกิจส่งผลต่อการเงินส่วนบุคคล

ประเทศมีรายได้ที่สำคัญจากการส่งออก ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวกำหนดค่าเงินในสกุลบาท ที่เป็นเรื่องหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงมีหน่วยงานที่กำกับดูแลและกำหนดนโยบายทางการเงินต่าง ๆ เพื่อให้เศรษฐกิจสามารถขับเคลื่อนได้อย่างสมดุล หากการหมุนเวียนเงินในระบบเศรษฐกิจขาดความสมดุล เกิดภาวะเงินฝืด (Deflation) และภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) ก็จะส่งผลกระทบต่อการใช้สอย การอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน

“...ส่วนในระดับมหภาคจะเป็นเรื่องเกินตัวไป แต่ส่วนตัวคิดว่าการต้องมีเป็นความรู้ขั้นพื้นฐาน เช่น นโยบายลดดอกเบี้ย จะส่งผลกระทบกับตัวเขาอย่างไร แต่คงไม่ต้องรู้ว่ารัฐบาลควรต้องทำอะไร แต่เขาควรจะรู้ว่าสิ่งที่รัฐบาลทำอะไรจะส่งผลกระทบอย่างไรกับตัวเขาบ้าง น่าจะเป็นความรู้ทางการเงินที่ได้ก ม.ปลาย ควรจะต้องรู้ไว้ แต่ถ้าเป็นระดับมหาวิทยาลัยก็ควรต้องรู้ แต่ถ้าเป็นระดับมัธยมก็ควรจะให้เขาเรียนรู้ว่านโยบายจะกระทบกับตัวเขาอย่างไรบ้างก็เพียงพอ...”

(ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2, 2563)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการเงิน สามารถสรุปขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้ทั้งหมด 5 หัวข้อ ประกอบด้วย 1) การวางแผนทางการเงิน 2) การยืมและเครดิต 3) การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 4) ความเสี่ยงและการป้องกัน และ 5) เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีหัวข้อลดลงจากการสรุปและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่เดิม 6 หัวข้อ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เนื้อหาและรายละเอียดที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์

ข้อค้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์
1. การวางแผนและการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคล การจัดทำงบประมาณ การจัดการรายได้และค่าใช้จ่าย การวางแผนในระยะยาว การออม เครดิตและสินเชื่อ ทักษะของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อ การบริจาคให้กับการกุศล	1. การวางแผนทางการเงิน ที่มาของรายได้ ความสัมพันธ์ระหว่างอายุและรายได้ การวางแผนและการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน การทำบัญชีรายรับรายจ่าย ความแตกต่างระหว่าง Needs และ Wants การบริโภคที่จำเป็นและเหมาะสม การออม การลงทุน ผลตอบแทน และระดับความเสี่ยง อัตราเงินเฟ้อ มูลค่าของเงินในอนาคต
2. การออมและการลงทุน วัตถุประสงค์ของการออม เป้าหมายทางการเงิน การวางแผนเกษียณ เงินฝาก อัตราดอกเบี้ย ดอกเบี้ยทบต้น ผลกระทบการลงทุนวิธีการซื้อขายเงินลงทุน ผลตอบแทนและระดับ ความเสี่ยง ภาษีกับการออม อัตราเงินเฟ้อ การจัดการมรดก สถาบันการเงินที่จัดการการลงทุน หน่วยงานที่ควบคุมผู้ลงทุนและตลาดเงิน	ปรับลดหัวข้อการออมและการลงทุนโดยนำเนื้อหา รวมกับหัวข้อการวางแผนทางการเงิน
3. การยืมและเครดิต การมีเครดิตที่ดี การรายงานข้อมูลเครดิต สิทธิในการเปิดเผยข้อมูลในการรายงานข้อมูลเครดิต การกู้ยืมเชื่อร่วม การกู้ยืม/การใช้เครดิต/การจำนอง การรักษาเครดิต ประเภทของสินเชื่อ การขอสินเชื่อ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การคำนวณดอกเบี้ย ความสามารถในการชำระหนี้เครดิตและเดบิต บัตรเครดิต บัตรเดบิต การล้มละลาย เครดิตบูโร สิทธิของผู้กู้ กฎหมายคุ้มครองผู้กู้ การแก้ไขปัญหาหนี้สินด้วยตนเอง หน่วยงานที่ให้คำปรึกษา	2. การยืมและเครดิต การกู้ยืม ความสามารถในการชำระหนี้ หนี้ดี - หนี้เสีย การรักษาเครดิต การชำระหนี้ ดอกเบี้ยเงินกู้ การคำนวณดอกเบี้ย การใช้เครื่องมือทางการเงิน การล้มละลาย บัตรเครดิต บัตรเอทีเอ็ม บัตรกดเงินสด ความพอประมาณ
4. การประกันภัยและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน การกำหนดอัตราประกันภัยรถยนต์ เหตุผลในการเลือกซื้อประกันภัย ลักษณะของการประกันสุขภาพ ประกันแก้ปัญหาความขัดแย้งการประกันภัยสำหรับเจ้าของบ้าน ลักษณะการประกันแบบชั่วคราว ความเสี่ยง	3. การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน สถาบันทางการเงินในประเทศไทย บริการต่าง ๆ ของธนาคาร ตราสารทางการเงิน (เช็ค ตราฟัฟ ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน) ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน (พันธบัตร กองทุนรวม หุ้น ตราสารอนุพันธ์ วอแรนท์)
5. สิทธิหน้าที่และภัยทางการเงิน กฎระเบียบและการคุ้มครองผู้บริโภค การศึกษาข้อมูลและคำแนะนำ สิทธิและความรับผิดชอบ	4. ความเสี่ยงและการป้องกัน ภัยทางการเงิน (เงินสดและออนไลน์) การป้องกันตนเองจากภัยทางการเงิน สิทธิพื้นฐาน การ

ข้อค้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์
การหลอกลวงและการฉ้อโกง วิธีการจัดการข้อมูลส่วนบุคคล สัญญาที่เกี่ยวกับการประกันภัยต่าง ๆ	ประกันภัยและผลิตภัณฑ์ประกันภัย หน่วยงานที่รับเรื่องร้องเรียนเมื่อเกิดภัยทางการเงิน
6. สถานการณ์และบทบาททางการเงิน กฎระเบียบและการคุ้มครองผู้บริโภค การศึกษาข้อมูลและคำแนะนำ สิทธิและความรับผิดชอบ ผู้ให้บริการทางการเงิน การหลอกลวงและการฉ้อโกง ภาษีและการใช้จ่าย สาธารณะ อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ	5. เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เงิน ภาวะเงินฝืด - เงินเฟ้อ ภาษี ภาวะความรับผิดชอบ (Accountability) อัตราแลกเปลี่ยน นโยบายดอกเบี้ย หน่วยงานที่มีบทบาทในการกำกับดูแลและกำหนดนโยบายทางการเงิน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเกี่ยวกับขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินที่สอดคล้องกับช่วงวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) การวางแผนทางการเงิน 2) การยืมและเครดิต 3) การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 4) ความเสี่ยงและการป้องกัน และ 5) เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวางแผนทางการเงิน

จากการศึกษาในหัวข้อการวางแผนทางการเงิน พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2017) ที่กล่าวถึงการวางแผนและการจัดทำงบประมาณ การจัดการรายได้และค่าใช้จ่าย เพื่อติดตามค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามงบประมาณที่กำหนด รวมถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การวางแผนในระยะยาว รู้และตระหนักถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเงิน อาทิ อายุ รายได้ และสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น จำแนกความแตกต่างระหว่างความต้องการและความจำเป็น ลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่าย การสร้างความมั่นคงด้วยการออมปัจจัยด้านดอกเบี้ยและอัตราเงินเฟ้อที่ส่งผลกระทบต่อ การออม และยังสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่กล่าวถึงการวางแผนทางการเงินว่า เป็นการประเมินฐานะทางการเงิน ด้วยการจัดทำแผนการเงิน การบันทึกรายรับ-รายจ่าย การตั้งเป้าหมายทางการเงินที่เป็นไปได้ และการออมประเภทต่าง ๆ

2. การยืมและเครดิต

จากการศึกษาในหัวข้อการยืมและเครดิต พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของคณะทำงานสมาคมอเมริกันไลบรารี (American Library Association's Reference & User Services Association, 2014) ที่กล่าวถึง การยืมว่าเป็นการใช้เครดิตของผู้กู้ และด้วยแหล่งและเงื่อนไขในการกู้มีอยู่อย่างหลากหลาย ผู้กู้จะต้องรู้จักวิธีการและการประเมินเพื่อเลือกแหล่งเงินกู้ที่เหมาะสมกับรายได้และสินทรัพย์ สามารถชำระหนี้คืนได้ตามกำหนด เข้าใจถึงผลกระทบของ

การไม่ชำระหนี้ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืม และยังสอดคล้องกับ จัมพ์สตาร์ท (JumpStart Coalition for Personal Financial Literacy, 2017) ที่กล่าวถึงกลยุทธ์การควบคุม และจัดการเครดิตและหนี้ การวิเคราะห์เครดิตประเภทต่าง ๆ การรายงานข้อมูลเครดิตของผู้กู้ ตลอดจนสิทธิและกฎหมายที่สำคัญสำหรับผู้กู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่กล่าวถึงการยืมในหัวข้อสินเชื่อว่า ก่อนที่จะ สร้างหนี้จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและความสามารถในการชำระหนี้ ประเมินเลือกสินเชื่อ ที่ตรงกับความต้องการได้ วิธีการป้องกันและจัดการปัญหาหนี้ การรายงานเครดิตบูโร รวมถึง หน่วยงานที่ให้คำปรึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้

3. การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

จากการศึกษาในหัวข้อการยืมและเครดิต พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การเพื่อ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2017) ที่กล่าวถึงในหัวข้อการเงินและ ธุรกรรมทางการเงิน (Money and Transaction) ว่าเงินมีหลากหลายรูปแบบ สามารถเก็บเงิน สดได้หลายวิธีหรือผ่านสถาบันทางการเงินด้วยการทำธุรกรรมต่าง ๆ ทั้งแบบมีและไม่มี ค่าธรรมเนียม รวมถึงเอกสารทางการเงินประเภทต่าง ๆ

4. ความเสี่ยงและการป้องกัน

จากการศึกษาในหัวข้อความเสี่ยงและการป้องกัน พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2017) ที่กล่าวถึงในหัวข้อความ เสี่ยงและผลตอบแทน (Risk and Reward) ว่าเป็นความปลอดภัยทางการเงิน รวมถึงผลิตภัณฑ์ ประกันภัยที่ช่วยในการบริหารความเสี่ยงและคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ พึงประสงค์ และยังสอดคล้องกับคณะทำงานสมาคมอเมริกันไลบรารี (American Library Association's Reference & User Services Association, 2014) ที่กล่าวถึงการป้องกัน ความเสี่ยง (Protecting Against Risk) ด้วยการป้องกันตนเองจากการโจรกรรมและการฉ้อโกง รูปแบบต่าง ๆ การจัดการข้อมูลส่วนบุคคล การบริหารความเสี่ยง การป้องกันตนเองจากความ เสี่ยงด้วยผลิตภัณฑ์ประกันภัยประเภทต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดของความเสี่ยงและการ ประกันภัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ จัมพ์สตาร์ท (JumpStart Coalition for Personal Financial Literacy, 2017) ที่กล่าวถึงการบริหารจัดการความเสี่ยงและการประกันภัย (Risk Management and Insurance) ว่าเป็นการระบุประเภทและการบริหารจัดการ ความเสี่ยงขั้นพื้นฐาน การประกันภัยและความคุ้มครอง ตลอดจนสิทธิของผู้ทำประกันพึงได้รับ

5. เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาในหัวข้อเศรษฐศาสตร์ใกล้ตัว พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การ เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2017) ที่กล่าวถึงในหัวข้อรูปแบบและ บทบาททางการเงิน (Financial Landscape) ว่าบุคคลจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานที่มี

บทบาทในการกำกับดูแลและกำหนดนโยบายทางการเงินของประเทศ การเสียภาษีเพื่อ
การใช้จ่ายสาธารณะ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินที่สอดคล้องกับช่วงวัยของ
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงิน ประกอบด้วย
5 หัวข้อ ได้แก่ 1) การวางแผนทางการเงิน 2) การยืมและเครดิต 3) การทำธุรกรรมและ
ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน 4) ความเสี่ยงและการป้องกัน และ 5) เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน
จากผลการศึกษา พบว่า ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินมีเนื้อหาและรายละเอียด
เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการรายได้และรายจ่าย การออมและการสร้างความมั่งคั่งด้วยการ
ลงทุนเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเงิน หนี้และการชำระหนี้ ดอกเบี้ยเงินกู้ บัตรอิเล็กทรอนิกส์
ประเภทต่าง ๆ การบริการ ธุรสารทางการเงินและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของสถาบันทางการเงิน
ภัยทางการเงิน และการบริหารความเสี่ยง รวมถึงปัจจัยทางการเงินต่าง ๆ ในระดับมหภาคที่มี
ผลต่อการเงินส่วนบุคคล ดังนั้น ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมให้
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้ทางการเงิน ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความรู้
ความเข้าใจครอบคลุมรายละเอียดและเนื้อหาทั้งในเรื่องของการวางแผนทางการเงิน การยืม
และเครดิต การทำธุรกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ความเสี่ยงและการป้องกัน และ
เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำไปใช้ใน
การศึกษาวิจัยต่อยอดในการส่งเสริมความรู้ทางการเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเงินที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน มีเจตคติที่ดี ตลอดจนมี
ทักษะในการบริหารจัดการเงิน หรืออาจนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ เพื่อให้
นักเรียนมีระดับความรู้ทางการเงินสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ. (2559). การปฏิรูประบบการให้ความรู้
พื้นฐานทางการเงินแก่ประชาชน. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2561 จาก
https://library2.parliament.go.th/giventake/content_nrsa2558/d100359-01
ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2556.
เรียกใช้เมื่อ 8 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.1213.or.th/th/aboutfcc/knownfcc/Documents/2013%20ThaiFLSurvey.pdf>

- _____. (2559). BOT พระสยาม Magazine The Future of Payments. เรียกใช้เมื่อ 8 กันยายน 2562 จาก https://www.bot.or.th/Thai/phrasiam/Documents/Phrasiam_2_2559/Phrasiam_2_2559.pdf
- ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1. (15 พฤษภาคม 2563). ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ขวัญธิศรา อภิสุขสกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2. (21 พฤษภาคม 2563). ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ขวัญธิศรา อภิสุขสกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3. (8 พฤษภาคม 2563). ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ขวัญธิศรา อภิสุขสกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4. (10 พฤษภาคม 2563). ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ขวัญธิศรา อภิสุขสกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5. (26 พฤษภาคม 2563). ขอบเขตเนื้อหาความรู้ทางการเงินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ขวัญธิศรา อภิสุขสกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- รัฐบาลไทย. (2564). สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/38803>
- American Library Association's Reference & User Services Association. (2014). Financial Education in Libraries: Guidelines and Best Practices for Service. Retrieved February 3, 2021, from <http://www.ala.org/rusa/resources/guidelines>
- JumpStart Coalition for Personal Financial Literacy. (2017). National Standards in K-12 Personal Finance Education. (4rd ed.). Washington, DC: JumpStart Coalition for Personal Financial Literacy.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- OECD. (2017). PISA 2015 Results (Volume IV): Students' Financial Literacy. Paris: PISA, OECD Publishing.
- UNESCO. (2005). Education for All Global Monitoring Report. Paris: the United Nations Educational, Scientific and Culture Organization.